

OBSAH

Metodika věcného učení a vlastivědy jako učebního předmětu

I. Předmět metodiky vlastivědy jako učebního předmětu	7
II. Pojetí a vývoj učebního předmětu vlastivědy	10
III. Cíl a úkoly vlastivědy jako učebního předmětu podle nových učebních osnov	19
IV. Charakteristika vyučovacího procesu ve vlastivědě	21
V. Metody a prostředky vlastivědného vyučování	24
VI. Vyučovací pomůcky ve vyučování vlastivědě	28
VII. Přehled základní literatury	32

Metodika věcného učení v 1. a 2. roč. ZDŠ

I. Pojetí věcného učení podle učebních osnov základní devítileté školy z roku 1960	35
II. Konkretizace cílů a úkolů věcného učení	36
1. Účelnost věcného učení	36
2. Souvislosti věcného učení s jazykovou výchovou	37
III. Vyučovací proces ve věcném učení	39
1. Vzbuzování zájmu žáků o věcné učení	39
2. Vytváření představ a pojmů při věcném učení	40
3. Upevňování vědomostí a vytváření dovedností a návyků	42
4. Prověřování vědomostí a dovedností ve věcném učení	43
5. Vytváření materialistického nazírání na společnost	44
IV. Obsah věcného učení v rámci jazykové výchovy	45
V. Vyučovací metody věcného učení	47
VI. Vyučovací prostředky a způsoby jejich využití	50
VII. Organizační formy vyučování	52
1. Vyučovací hodina	52
2. Vycházky ve věcném učení	53
3. Metody výchovně vzdělávací práce ve věcném učení	54
VIII. Prvoučné obrazy k věcnému učení	56
Příloha č. 1	66
Příloha č. 2	70
IX. Seznam základní metodické literatury k věcnému učení	76
X. Seznam ilustrací k věcnému učení	78

I. Konkretizace cíle a úkolů vlastivědného vyučování v jeho přírodovědné složce	80
1. Postavení přírodovědné složky vlastivědy v 3.—5. ročníku ZDŠ	80
2. Vzájemné vztahy mezi přírodovědnou složkou vlastivědy a ostatními předměty, mezi různými složkami vlastivědy a mezi jednotlivými disciplinami přírodovědné složky	81
II. Vyučovací proces v přírodovědné složce vlastivědy jako učebního předmětu	83
1. Vzbuzování zájmu žáků o vyučování přírodovědné složce vlastivědy	83
2. Vytváření představ a pojmů v přírodovědné složce vlastivědy	85
a) Vytváření představ o přírodě	85
b) Vytváření přírodovědných pojmů	86
c) Poznávání přírodních zákonitostí	88
3. Vytváření dovedností a návyků v přírodovědné složce vlastivědy	90
4. Výchova myšlení a rozvíjení řeči ve výuce přírodovědné složce vlastivědy	92
5. Vytváření materialistického nazírání na přírodu	93
6. Výchovné působení při výuce přírodovědné složce vlastivědy	95
III. Obsah přírodovědné složky vlastivědy	100
IV. Metody a prostředky vyučování přírodovědné složce vlastivědy	102
A. Metody	102
1. Slovní metody, které vedou ke zprostředkovanému poznání skutečnosti	103
2. Metody práce s knihou	108
3. Metody přímého smyslového poznávání věcí a jevů	109
a) Pozorování	109
b) Předvádění	116
4. Metody bezprostřední manipulace s přírodninami	116
a) Pokus	116
b) Metody pracovní výuky	119
α) Práce v koutku přírody	119
β) Práce na školním pozemku	124
γ) Obecně prospěšná práce žáků	127
B. Prostředky výuky přírodovědné složce vlastivědy	127
1. Bezprostřední vyučovací pomůcky	130
a) Objekty neživé přírody (nerosty, horniny, zkameněliny a vzorky půd)	130
b) Objekty živé přírody	132
α) Rostliny a jejich části	132
β) Živočichové a jejich části	137
2. Zprostředkující pomůcky	140
a) Zrakové a zrakové sluchové pomůcky	140
α) Trojrozměrné pomůcky (modely a odlitky)	140
β) Dvourozměrné pomůcky statické	141
Obrazy	141
Nákresy na tabuli	144
Fotografie	146

Promítané obrazy	147
Diapozitivy	147
Diafilmy	148
Obrázky v učebnicích a výstřižky	148
γ) Dvourozměrné pomůcky dynamické	149
Flanelograf a magnetograf	149
Školní film	149
Televize	151
b) Sluchové pomůcky (auditivní)	154
c) Literární pomůcky	154
α) Učebnice a čítanky	154
β) Pracovní sešity	155
γ) Odborná a metodická literatura	157
δ) Knihy pro mládež	158
3. Zařízení, pomůcky a nářadí pro vyučování přírodovědné složce	159
a) Vlastivědný kabinet	159
b) Koutek přírody	160
V. Organizační formy v přírodovědné složce vlastivědy	164
1. Vyučovací hodina	164
2. Elementární praktické (laboratorní) práce	166
3. Exkurze (vycházka)	167
4. Zájmové kroužky	169
5. Práce na školním pozemku	169
6. Besedy	169
VI. Příprava učitele na vyučování přírodovědné složce vlastivědy	170
1. Tematické plánování	170
2. Regionální příprava	171
3. Písemná a materiální příprava na vyučovací hodinu	172
4. Vyučování přírodovědné složce vlastivědy na školách s menším počtem tříd	174
VII. Seznam základní metodické literatury k přírodovědné složce vlastivědy	179
VIII. Seznam ilustrací k přírodovědné složce vlastivědy	180

Metodika zeměpisné složky vlastivědy

I. Konkretizace cíle a úkolů vlastivědného vyučování v jeho zeměpisné složce	182
1. Postavení zeměpisné složky vyučování vlastivědě v 3.—5. ročníku ZDŠ	182
2. Výchovné vyučování v zeměpisné složce vlastivědy	185
II. Vyučovací proces v zeměpisné složce vlastivědy jako učebního předmětu	185
1. Vzbuzení zájmu žáků	185
2. Vytváření představ	187
3. Výchova myšlení	188
4. Upevňování vědomostí a vytváření dovedností a návyků	189
5. Prověřování vědomostí, dovedností a návyků	190
6. Výchova k materialistickému světovému názoru	193

III. Obsah zeměpisné složky vlastivědy	194
1. Charakteristika obsahu zeměpisné složky ve 3. ročníku	194
2. Charakteristika obsahu zeměpisné složky ve 4. ročníku	195
3. Charakteristika obsahu zeměpisné složky v 5. ročníku	198
IV. Metody vyučování zeměpisné složce vlastivědy	199
1. Metody slovního projevu	199
2. Metody přímého nazírání	206
3. Samostatná práce žáků	208
V. Prostředky vyučování zeměpisné složce vlastivědy a způsoby jejich využití	209
1. Čtení naučných článků	209
2. Práce s mapou, s glóbusem a s plánem	210
3. Pískový stůl a pískoviště	214
4. Náčrtvy zeměpisné povahy	215
5. Práce s obrazem	217
6. Moderní technické a audiovizuální pomůcky	218
7. Vycházka	219
VI. Organizační formy v zeměpisné složce vlastivědy	223
1. Celková připravenost učitele na vyučování zeměpisné složce vlastivědy	223
2. Rozvrh hodin	225
3. Tematické plánování	226
4. Vyučovací hodina	228
VII. Organizační formy mimotřídní a mimoškolní práce se žáky v zeměpisné složce vlastivědy	233
1. Besedy s dospělými o společenských a přírodních jevech zeměpisné povahy	233
2. Turistický kroužek	234
VIII. Příprava na vyučování zeměpisné složce vlastivědy na málotřídní škole	235
IX. Seznam základní metodické literatury k zeměpisné složce vlastivědy	239
X. Seznam ilustrací k zeměpisné složce vlastivědy	240

Metodika dějepisné složky vlastivědy

I. Konkretizace cíle a úkolů vlastivědného vyučování v jeho dějepisné složce	242
1. Účelnost dějepisného vyučování jako složky vlastivědy	242
2. Souvislost dějepisné složky s jinými složkami vlastivědy a učebními předměty	244
II. Vyučovací proces v dějepisné složce vlastivědy	246
1. Vzbuzování zájmu žáků o vyučování dějepisné složce vlastivědy	246
2. Vytváření představ a pojmů při vyučování dějepisné složce vlastivědy	247
3. Upevňování vědomostí a vytváření dovedností a návyků	253
4. Prověřování vědomostí a dovedností ve vyučování dějepisné složce vlastivědy	254
5. Vytváření materialistického nazírání na společnost a komunistického přesvědčení	254
III. Obsah dějepisné složky vlastivědy	256
IV. Vyučovací metody dějepisné složky vlastivědy	268
V. Vyučovací pomůcky a způsoby jejich využití v dějepisné složce vlastivědy	273
VI. Organizační formy v dějepisné složce vlastivědy	279
1. Vyučovací hodina	279

2. Vycházky	286
3. Domácí práce žáků	288
VII. Vyučování dějepisné složce vlastivědy na školách s menším počtem tříd	290
VIII. Seznam základní metodické literatury k dějepisné složce vlastivědy	292
IX. Seznam ilustrací k dějepisné složce vlastivědy	293
Jmenný rejstřík	295